

Arbetslivskommissionen för fordonsbranschen, lägesbild 2022–2023

Arbetslivskommissionen har utarbetat en lägesbild över kvaliteten på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnande inom sitt område. Till arbetskommissionernas uppgifter hör att årligen producera information om kvaliteten på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnandet inom den egna branschen (Statsrådets förordning om yrkesutbildning 673/2017). För detta uppdrag har arbetslivskommissionerna haft tillgång till uppgifter om uppföljning, bedömning och respons, bland annat utbildningsförvaltningens statistik- och styrningstjänster och i den nationella informationsresursen KOSKI. Uppgifterna om utförda studieprestationer 2022 gjordes tillgängliga för kommissionerna våren 2023. Eventuella korrigeringar som läroanstalterna har gjort i KOSKI-informationen efter denna tidpunkt visas inte i denna lägesbild. Detta gäller även statistiken över mängden utförda studieprestationer 2023 som tagits fram ur informationsresursen KOSKI i början av 2024. De granskade prestationsmängderna publiceras senare i utbildningsförvaltningens statistiktjänst Vipunen.fi. De uppgifter som har utnyttjats i lägesbilden har plockats direkt från informationsresursen KOSKI i den form som läroanstalterna har uppgett dem. Statistiken kan innehålla bristfälliga eller felaktiga uppgifter. Till exempel på grund av tekniska orsaker har alla uppgifter som antecknats i läroanstalternas egna studiehanteringssystem inte överförts korrekt till KOSKI och då syns uppgifterna i statistiken som "inga uppgifter"/"har inte meddelats". De examina som är i övergångsperioden ingår inte i de kvantitativa uppgifterna. I utbildningsanordnarnas anordnartillstånd bestäms utbildningsanordnarnas aktivitet utifrån om utbildningsanordnaren/läroanstalten registrerat examens- eller examensdelsprestationer i den KOSKI-data från 2022 eller 2023 som tillställts kommissionen. Även kommissionernas besöksrapporter, begäran om rättelse och utlåtanden har använts som källmaterial.

Antal avlagda examina och examensdelar

	2022	2023	2022	2023
Avläggande av examina och examensdelar	hel examen	hel examen	examensdelar	examensdelar
Grundexamen inom fordonsbranschen	1674	1624	16188	17705
Kompetensområdet för fordonsteknik	1414	1397		
Kompetensområdet för försäljning	30	46		
Kompetensområdet för skadereparation	172	168		
Yrkesexamen inom fordonsbranschen	326	232	1752	1463
Kompetensområdet för försäljning och kundservice	26	52		
Kompetensområdet för skadereparation	14	10		
Kompetensområdet för verkstadsservice		117		
Kompetensområdet för däckservice		2		
Kompetensområdet för arbetsledning	3	44		
Specialyrkesexamen inom fordonsbranschen	60	56	267	307
Kompetensområdet för arbetsledning inom fordonsbranschen	18	15		
Kompetensområdet för verkstadsservice	32	26		
Kompetensområdet för skadereparation	6	14		
Kompetensområdet för försäljning och kundservice	1	1		
Inga uppgifter	3			
Totalt	2060	2163	18207	19475

Utveckling av antalet examina och examensdelar

Hela examensprestationer	hel examen		förändrings-%
	2022	2023	
Grundexamen inom fordonsbranschen	1674	1624	-3 %

Yrkesexamen inom fordonsbranschen	326	232	-29 %
Specialyrkesexamen inom fordonsbranschen	60	56	-7 %

Examensdelsprestationer	examensdelar		förändrings-%
	2022	2023	
Grundexamen inom fordonsbranschen	16188	17705	9 %
Yrkesexamen inom fordonsbranschen	1752	1463	-16,5 %
Specialyrkesexamen inom fordonsbranschen	267	307	15 %

Examensdelar som mål/hel examen som mål

Hel examen som mål (enligt examensdel)	2022	2023	förändrings-%
Grundexamen inom fordonsbranschen	16188	16866	4 %
Yrkesexamen inom fordonsbranschen	1752	1370	-22 %
Specialyrkesexamen inom fordonsbranschen	267	271	1,5 %

Examensdelar som mål (enligt examensdel)	2022	2023	förändrings-%
Grundexamen inom fordonsbranschen	741	839	13 %
Yrkesexamen inom fordonsbranschen	89	93	4,5 %
Specialyrkesexamen inom fordonsbranschen	52	36	-31 %

Reflektioner

Utveckling av antalet examina och examensdelar

I fråga om grundamina inom fordonsbranschen har antalet avlagda examina minskat något (-3 %). Ökningen i examensdelarna är nästan 10 procent (9 %). Antalet examensdelar påverkas delvis av att elarbetssäkerheten ingår i examensgrunderna. Hur får man de unga till inläring i arbetet? Antalet utbildningsanordnare som ordnar examina har minskat. Det finns 55 anordnartillstånd för grundamina inom fordonsbranschen, och under de två åren har antalet aktiva utbildningsanordnare för grundamina inom fordonsbranschen varit 51.

Det finns 33 utbildningsanordnare för yrkesexamen inom fordonsbranschen. År 2023 fanns det 17 aktiva utbildningsanordnare. Prestationerna i yrkesexamen inom fordonsbranschen varierar från år till år på grund av "insamlingen" av studerande. När kan man fylla grupperna? Aktiviteten hos dem som avlägger yrkesexamen påverkar och längden är mycket individuell.

Antalet avlagda specialyrkesamina inom fordonsbranschen var mindre än året innan. Endast hälften av dem som beviljats utbildningstillstånd är aktiva anordnare. Antalet prestationer beror i hög grad på när utbildningarna har inletts. I stora arbeten är det ofta svårt att hitta lämpliga jobb för att ordna yrkesprov. Anordnandet av yrkes- och specialyrkesamina inom fordonsbranschen är i allmänhet beroende av marknadsföringen av utbildningar inom branschen. Den näst största orsaken är att märkesorganisationernas egna utbildningsvägar har vuxit i och med den nya tekniken. Användningen av resurser blir en utmaning både på arbetsplatserna och vid själva läroanstalterna.

Förändringar i antalet prestationer samt examina eller examinas kompetensområden med marginella prestationer

I fråga om examina och specialyrkesamina inom fordonsbranschen bör diskussioner föras med utbildningsanordnare och företag. Behovet av dessa examina är stort, men hur kan behovet och genomförandet korrigeras. Det betyder en gemensam diskussion mellan märkesorganisationer och utbildningsanordnare om regionens kvalitativa och kvantitativa behov.

Anordnande av examina

Anordnartillstånd / Aktiva utbildningsanordnare *

Examen	Anordnartillstånd 2022	Anordnartillstånd 2023	Aktiva anordnare 2022	Aktiva anordnare 2023
Grundexamen inom fordonsbranschen	55	55	51	52
Yrkesexamen inom fordonsbranschen	33	33	23	17
Specialyrkesexamen inom fordonsbranschen	20	20	10	10

Reflektioner

Förändringar i antalet tillstånd för anordnande av examen

Antalet anordnare av yrkesexamen inom fordonsbranschen har minskat, de övriga har hållits på relativt samma nivå. Anordnande av examina eller fördelning av avläggandet av examina och examensdelar mellan utbildningsanordnare Nästan hälften av delarna i yrkesexamen inom fordonsbranschen ordnas i Kajanaland, och hos de två näst största utbildningsanordnarna avlades över 10 procent av det totala antalet (70 % av antalet examensdelar vid de tre största läroanstalterna).

42 procent av examensdelarna i specialyrkesexamen inom fordonsbranschen har rodnats i Birkaland. Och de tre följande största har ordnat 41 procent av examensdelarna (83 procent av examensdelarna vid de fyra största läroanstalterna). Grundexamina inom fordonsbranschen fördelas klart jämnare mellan läroanstalterna. Den största examensarrangören har 8 procent av examina.

Yrkesexamen inom fordonsbranschen är spridd över hela landet, men ingen svenskspråkig utbildning ordnas. Specialyrkesexamen inom fordonsbranschen är spridd över hela landet, men ingen svenskspråkig utbildning ordnas. Grundexamen inom fordonsbranschen är spridd över hela Finland på ett omfattande sätt, och utbildning ordnas på svenska vid sex läroanstalter. De svenskspråkiga examensanordnarna finns på kustens svenskspråkiga orter och i Borgå. Det är oroväckande att antalet anordnare av yrkesexamen inom fordonsbranschen minskar. Det minskade antalet anordnare av yrkesexamen har inte korrelerats med antalet anordnare av specialyrkes- eller grundexamina inom fordonsbranschen.

Kvalitet på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnande

Fördelning av platserna för yrkesprov 2022

Examen	arbetsplats	läroanstalt	arbetsplats och läroanstalt	inga uppgifter
Grundexamen inom fordonsbranschen	7107 (42 %)	2358 (14 %)	740 (4 %)	6724 (40 %)
Yrkesexamen inom fordonsbranschen	1297 (70 %)	57 (3 %)	42 (3 %)	445 (24 %)
Specialyrkesexamen inom fordonsbranschen	158 (49,5 %)	1 (0,3 %)	0	160 (50 %)

Fördelning av platserna för yrkesprov 2023

Examen	arbetsplats	läroanstalt	arbetsplats och läroanstalt	inga uppgifter
Grundexamen inom fordonsbranschen	8292 (47 %)	1875 (11 %)	882 (5 %)	6656 (38 %)
Yrkesexamen inom fordonsbranschen	1312 (90 %)	49 (3 %)	0	109 (7 %)
Specialyrkesexamen inom fordonsbranschen	216 (70 %)	2 (0,65 %)	10 (3 %)	79 (26 %)

Förverkligande av tvåpartsbedömningen av yrkesinriktade examensdelar i bedömningen 2022 och 2023*

Examen	lärare och representant för arbetslivet 2022	lärare och representant för arbetslivet 2023	inga uppgifter 2022	inga uppgifter 2023
Grundexamen inom fordonsbranschen	7671 (45 %)	8813 (49 %)	6075 (36 %)	6168 (35 %)
Yrkesexamen inom fordonsbranschen	1408 (76,5 %)	1316 (90 %)	299 (16 %)	17 (1 %)

Specialyrkesexamen inom fordonsbranschen	221 (69 %)	256 (83 %)	87 (27 %)	5 (2 %)
--	------------	------------	-----------	---------

**i siffrorna ingår inte de gemensamma examensdelarna och deras delområden eller erkända examensdelar*

Medeltal för studeranderesponsen* (avslutande enkät)

Examen	medeltal för yrkesprov 2022	medeltal för yrkesprov 2023	medeltal för alla frågegrupper 2022	medeltal för alla frågegrupper 2023
Grundexamen inom fordonsbranschen	4,3	4,3	4,0	4,1
Yrkesexamen inom fordonsbranschen	4,6	4,7	4,3	4,4
Specialyrkesexamen inom fordonsbranschen	4,6	4,8	4,4	4,4

** Bedömningsskala 1–5*

Arbetsplatsenkät 2022–2023*

Examen	medeltal 2022	medeltal 2023
Grundexamen inom fordonsbranschen	4,0	4,1
Yrkesexamen inom fordonsbranschen	4,2	4,1
Specialyrkesexamen inom fordonsbranschen	4,7	4,4

** Bedömningsskala 1–5*

Enkät för arbetsplatshandledare 2022–2023*

Examen	medeltal 2022	medeltal 2023
Grundexamen inom fordonsbranschen	4,1	4,1
Yrkesexamen inom fordonsbranschen	4,2	4,0
Specialyrkesexamen inom fordonsbranschen	4,2	4,5

** Bedömningsskala 1–5*

Reflektioner

Respons från studerande och arbetslivet

Arbetslivsresponsen från arbetsplatshandledarenkäten i fråga om yrkesexamen är i genomsnitt 4,0. Medeltalet har sjunkit jämfört med föregående, och dessutom är det intressant att det redan ligger under medeltalet för grundexamen. Medeltalet för specialyrkesexamina är 4,5. För grundexaminas del är medeltalet 4,1. I fråga om examina syns inga praktiska skillnader i bedömningarna. Utifrån arbetsplatshandledarnas enkät är det svårt att dra några slutsatser, och en del av skillnaderna kan förklaras av den stora skillnaden i antalet svar. Enskilda svar kan ha en större inverkan på medeltalet. Arbetslivsresponsen från arbetsplatsenkäten i fråga om yrkesexamen är i genomsnitt 4,1. Medeltalet för specialyrkesexamina är 4,4. För grundexaminas del är medeltalet 4,1. Inga betydande slutsatser kan dras utifrån arbetsplatsenkäten. Behovet av att förbättra informationsgången syns särskilt i svaren om grundexamen, men av svaren kan man dra slutsatsen att det är ett centralt utvecklingsobjekt i alla examina. Det är svårt att få en uppfattning om hur valfriheten förverkligas från studeranderesponsen.

Fördelning av platserna för yrkesprov

Största delen av examinas yrkesprov avläggs på arbetsplatsen. Antalet yrkesprov som avlagts på arbetsplatsen i grundexamen inom fordonsbranschen har ökat sedan 2022 (ändring +4,85 procentenheter) och av yrkesproven i yrkesexamen inom fordonsbranschen har ökningen av arbetsplatsproven varit ännu kraftigare (ändring +19,23 %). Det bör observeras att det för alla yrkesprov inte finns information om platsen för yrkesprovet i 35 procent av fallen. Detta framhävs särskilt i fråga om grundexamina inom fordonsbranschen, där det inte finns information om platsen för yrkesprovet i 38 procent av fallen. Bristen på uppgifter beror i många fall på systemutmaningar.

Förverkligande av tvåpartsbedömningen

Tvåpartsbedömningen av de yrkesinriktade examensdelarna förverkligas bra i synnerhet i yrkes- och specialyrkesexamina inom fordonsbranschen där både läraren och en representant för arbetslivet har deltagit i

bedömningen i majoriteten av yrkesproven (2023 yrkesexamen inom fordonsbranschen 90 % och specialyrkesexamen inom fordonsbranschen 83 %). I grundexamen inom fordonsbranschen förverkligas tvåpartsbedömningen i cirka hälften av yrkesproven (49 % år 2023). För cirka en tredjedel av yrkesproven i grundexamen inom fordonsbranschen finns inga uppgifter om hur tvåpartsbedömningen förverkligas (år 2023 35 %). Jämfört med 2022 har tvåpartsbedömningen förverkligats bättre i alla examina. I synnerhet i fråga om yrkes- och specialyrkesexamina inom fordonsbranschen har utvecklingen varit särskilt positiv.

Miljöer för yrkesprov och deras lämplighet för påvisande av kunnande

I regel har utbildningsanordnarna goda arbetslivskontakter och på basis av besöken genomförs yrkesproven på arbetsplatserna. Statistiken visar att hälften av alla yrkesprov inom fordonsbranschen genomförs på arbetsplatserna (50 %). I verkligheten bör man beakta åtminstone en del av yrkesproven för vilka uppgifter om yrkesprovplatsen saknas i detta tal (35 %).

Motiveringar till ordnande av yrkesprov på läroanstalter

Andelen yrkesprov som avläggs vid läroanstalter är 11 procent i grundexamen, 3 procent i yrkesexamen och 0,65 procent i specialyrkesexamen. Alla delar av yrkesprovet kan inte genomföras på varje praktikplats. Praktikplatserna är inte alltid tillräckligt mångsidiga och omfattande för yrkesprov, varvid yrkesprovet endast skulle genomföras delvis. Dessutom är man rädd för hur krävande yrkesprov är. Man vill inte nödvändigtvis utföra dem som kundarbete, och yrkesprovet tar tid. Vid de läroanstalter där man utför klientarbeten kan man i allmänhet också ordna yrkesprov. I examensgrunderna borde det finnas en bättre förklaring till när yrkesprovet kan ordnas vid läroanstalten, även om ett bättre alternativ vore att komplettera ett yrkesprov som gjorts på arbetsplatsen vid läroanstalten om kraven på yrkesskicklighet inte uppfylls.

Generaliseringar om rättelseyrkanden

I rättelseyrkanden upplever den studerande i allmänhet att hen blivit felaktigt eller orättvist behandlad. Arbetslivskommissionen för fordonsbranschen har på det hela taget behandlat väldigt få rättelseyrkanden.

Situationen gällande planer för bedömning av kunnande

Det förekommer också variationer i planerna för bedömning av kunnande. Önskan är dock att planerna ska vara uppdaterade och realistiska.

Förverkligande av personlig tillämpning i praktiken

Den personliga tillämpningen förverkligas på samma sätt som många andra punkter: i varierande grad. Men eftersom de studerande är individer bör slutresultatet av personlig tillämpning vara jämnt för alla. För vissa studerande innebär det mer detaljerade anvisningar.

Utvecklingsobjekt i anordnarnas verksamhet enligt kommissionen

Alla läroanstalter har inte skrivna anvisningar eller verksamhetssätt för kvalitetssäkring i anordnarnas verksamhet. För att säkerställa kvaliteten måste det finnas tydliga dokumenterade processer med hjälp av vilka man kan både följa upp och säkerställa kvaliteten.

Gemensamma examensdelar och deras delområden

Språkkunskaper och särskilt kunskaper i engelska är ett absolut krav i det moderna arbetslivet. Reparations- och underhållsanvisningarna samt testutrustningen är inte nödvändigtvis översatta till finska, eller så är översättningen med tekniska termer inte skriven på finska som är lätt att förstå. Dessutom måste man till exempel i elarbeten med bilar förstå grunderna i ellära för att kunna förstå processen.

Examensgrundernas och examensstrukturens funktion

Reflektioner

Examensgrundernas överensstämmelse med arbetslivet och erfarenheter av examensgrundernas funktion

I princip går examensgrunderna i rätt riktning, men det är nödvändigt att i större utsträckning beakta behoven i arbetslivet. Huvudutmaningen verkar ha att göra med hur krävande examina är, dvs. det är svårt att uppnå alla krav på yrkesskicklighet om man följer grunderna noggrant. När man jämför yrkesexamina (YE, SYE) och grundexamen inom fordonsbranschen kan man dra slutsatsen att informationsgången och samarbetet med arbetslivet är en utmaning. Medvetenheten om möjligheterna och kompetensbehoven torde förmedlas bättre i

yrkesexamen där examinanden själv är bättre medveten om saker, och lärandet även för övrigt koncentreras till arbetslivet.

I samband med besöken har representanterna för utbildningsanordnarna varit nöjda med innehållet i de nya examensgrunderna och upplevt att de fungerar väl. Hittills har det kommit lite respons från representanterna för arbetslivet, vilket sannolikt beror på att studerande enligt de nya examensgrunderna inte nödvändigtvis ännu har deltagit i inläring i arbetet. Examensgrunderna innehåller fortfarande en del saker som inte anses vara så nödvändiga i jämförelse med arbetslivets processer. Bland annat i samband med skadereparationer finns det många överlappningar med utbildningen för målare och plåtslagare.

Situationen upplevs dock som bättre än med de gamla examensgrunderna, eftersom de nya examensgrunderna möjliggör en bredare täckning i olika typer av bilföretag. Med tanke på både utbildningsanordnaren och arbetslivet är det också bra att examensdelarna utgör mindre helheter än i de gamla examensgrunderna (jämför en examensdel var 45 kp). De nya examensdelarna följer alltså arbetsprocesserna bättre. De nya examensgrunderna inom fordonsbranschen betonar valfriheten särskilt i studiernas slutskede, och de studerande håller först nu på att övergå till detta (startår 2022).